

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ГРЕЧЕСКОЕ ВОССТАНИЕ 1821 ГОДА В МАКЕДОНИИ И НА КРИТЕ

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ – ВОССТАНИЕ В МАКЕДОНИИ

Στη Μακεδονία από κάθε άποψη ήταν πολύ δύσκολο να τελεσφορήσει μια ελληνική επανάσταση. Η ύπαρξη ισχυρού τουρκικού στρατού στη Θεσσαλονίκη και η ευκολία αποστολής ενισχύσεων από γειτονικές περιοχές της οθωμανικής αυτοκρατορίας καθιστούσε το εγχείρημα παρακινδυνευμένο. Ωστόσο και στη Μακεδονία είχε διεισδύσει η Φιλική Εταιρεία και είχε μνησει πολλούς κληρικούς, προκρίτους και εμπόρους. Ένας από αυτούς ήταν και ο Σερραίος Εμμανουήλ Παπάς, μεγαλέμπορος και τραπεζίτης, προστάτης των Ελλήνων της περιοχής του και εξέχων μέλος της Φιλικής Εταιρείας.

Предпосылки для успеха восстания в Македонии во всех отношениях были неблагоприятны. Сильная турецкая армия в Салониках и легкость доставки подкреплений из близлежащих областей делали операцию чрезвычайно рискованной. Тем не менее, агенты «Филики Этерии» проникли и в Македонию и посвятили в Общество многих священников, представителей деревенской знати (старост) и коммерсантов. Одним из них был Эммануил Паппас, преуспевающий коммерсант и банкир, защитник греков и видный деятель «Филики Этерии».

Επανάσταση στη Μακεδονία – Восстание в Македонии

Στις είκοσι τρεις Μαρτίου χίλια οχτακόσια είκοσι ένα (1821) ο Παπάς κατέφθασε στο Άγιο Όρος μεταφέροντας πλήθος όπλων και πολεμοφοδίων με σκοπό την προετοιμασία της εξέγερσης. Στο μεταξύ οι Τούρκοι, υποψιασμένοι ότι η επανάσταση μπορεί να ξεκινήσει στη Χαλκιδική, απέστειλαν από τη Θεσσαλονίκη στρατιωτικές δυνάμεις με σκοπό να τρομοκρατήσουν τους κατοίκους, να πάρουν ομήρους και να καταστρέψουν τον Πολύγυρο, τη μεγαλύτερη κωμόπολη της Χαλκιδικής. Οι κάτοικοι του Πολύγυρου όμως πρόλαβαν και εξουδετέρωσαν την τουρκική φρουρά της πόλης τους και κινήθηκαν εναντίον του επερχόμενου τουρκικού στρατού.

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
127566 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

23 марта 1821 Паппас прибыл на Афон, куда доставил большое количество оружия и боеприпасов для подготовки восстания. Тем временем турки, опасаясь начала революции на полуострове Халкидики, направили туда из Салоник военные отряды с целью запугать местное население, захватить заложников и уничтожить Полигирос – крупнейший из населенных пунктов области Халкидики. Однако жители Полигироса успели обезвредить турецкий гарнизон в городе и двинуться навстречу наступающему османскому войску.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα ο Εμμανουήλ Παπάς, αφού συγκέντρωσε όλους τους ηγούμενους των μοναστηρίων του Άθωνα στις Καρυές, κήρυξε την επανάσταση στις δέκα εφτά Μαΐου και αναγορεύτηκε «αρχηγός και προστάτης της Μακεδονίας». Ταυτόχρονα επαναστάτησε και η Κασσάνδρα και στα τέλη Μαΐου ορισμένα χωριά της Σιθωνίας και τα Μαδεμοχώρια, ενώ έφτασε και μια ενίσχυση από λίγα ψαριανά πλοία. Οι αγωνιστές έφταναν τις τέσσερις χιλιάδες σχεδόν, εκ των οποίων οι χίλιοι περίπου ήταν Αθωνίτες μοναχοί. Την πρώτη Ιουνίου οι δυνάμεις των επαναστατών, στις οποίες προστέθηκαν και άνδρες από τα Μαδεμοχώρια, κατέλαβαν την Ιερисσό και στη συνέχεια απελευθέρωσαν τη Γαλατίστα και τα Βασιλικά, πολύ κοντά στη Θεσσαλονίκη, αντιμετωπίζοντας με επιτυχία τον τουρκικό στρατό.

В такой обстановке Паппас, собрав всех монахов из афонских монастырей в Кари, провозгласил начало восстания и объявил себя «главой и защитником Македонии». Одновременно восстала и Кассандра, а в конце мая – некоторые деревни полуострова Ситонии и района Мадемохорья, в то время как с о-ва Псара в качестве подкрепления прибыло несколько судов. Число восставших приближалось к 4 тысячам, из которых около тысячи борцов составляли афонские монахи. 1 июня повстанческие отряды, к которым присоединились и жители Мадемохорья, заняли город Иериссо, а впоследствии освободили области Галатиста и Василика, вблизи Салоник, успешно отразив нападение османского войска.

Όμως ισχυρές τουρκικές ενισχύσεις με ιππικό ήρθαν από την Καλλίπολη της Θράκης και έπесαν πάνω στους Έλληνες που υποχωρούσαν, προκαλώντας αρκετές απώλειες. Στη συνέχεια, καίγοντας τα ελληνικά χωριά της περιοχής και σφάζοντας τους κατοίκους τους έφτασαν στη Θεσσαλονίκη. Εκεί, μετά από γενική επιστράτευση, συγκεντρώθηκαν 30.000 πεζοί και 5.000 ιππείς. Η μεγάλη μάχη έγινε στα Βασιλικά, όπου με τον όγκο των δυνάμεών τους επιβλήθηκαν οι Τούρκοι, οι οποίοι λεηλάτησαν και έκαψαν το χωριό. Στη μάχη έπεσε ηρωικά ο οπλαρχηγός Χάψας και 62 Έλληνες από την Κασσάνδρα, αλλά και εκατοντάδες Τούρκοι. Αμέσως μετά τα τουρκικά στρατεύματα προχώρησαν και έκαψαν τη Γαλατίστα, τη Βάβδο και τον Πολύγυρο, σκοτώνοντας και εξανδραποδίζοντας τους κατοίκους. Σύμφωνα με πληροφορίες από αμερικανικά αρχεία, από την πρώτη ως την δέκατη πέμπτη Ιουλίου πουλήθηκαν στο σκλαβοπάζαρο της Θεσσαλονίκης εξακόσια πενήντα γυναικόπαιδα από τα χωριά της Χαλκιδικής.

Однако турки получили сильное подкрепление за счет конных отрядов, прибывших из фракийского г. Каллиполи, и атаковали отступающих греков, нанеся им значительный урон в живой силе. Далее, выжигая на своем пути целые греческие деревни и истребляя население, турки дошли до Салоник. Там, после всеобщей мобилизации, они сосредоточили войско – 30.000 пехотинцев и 5.000 кавалеристов. Кровавопролитный бой разгорелся в Василике, на которую турки обрушили все свои силы, разграбили и сожгли деревню. В бою героически пал греческий военачальник Хапсас, погибли также 62 грека из Кассандры, но вместе с тем были убиты и сотни османов. Сразу же после этого войска противника продвинулись и сожгли Галатисту, Вавдос и Полигирос, убивая и обращая в рабство жителей. Согласно

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
127566 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж

Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

KENTPO EΛΛHNIKOY ΠOΛITIΣMOY
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia

Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

данным американских архивов, с 1 по 15 июля на рынке рабов в Салониках было продано 650 женщин и детей из деревень п-ва Халкидики.

*Памятник битвы в Василиках, статуя Харпаса
Μνημείο μάχης Βασιλικών με άγαλμα του Χάρσα*

*Καριύι (Καριές), Αφόν
Καρυές, Άγιον Όρος*

Το θέατρο των επιχειρήσεων μεταφέρθηκε στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής, όπου ο Παπάς οργάνωσε την αντίσταση στη διώρυγα της Ποτίδαιας. Εκεί έφτασαν και ενισχύσεις από την Πιερία υπό τον καπετάν Διαμαντή και από τη Θεσσαλία με επικεφαλής το Μήτρο Λιάκο. Παράλληλα ήρθαν και έντεκα ψαριανά και δύο λιμνιώτικα πλοία, φέρνοντας πολεμοφόδια. Έτσι οι Μακεδόνες επαναστάτες μπόρεσαν να αντέξουν τις επιθέσεις και να κάνουν και μια πετυχημένη αντεπίθεση, που κόστισε τριακόσιους νεκρούς στους Τούρκους. Μια δεύτερη κρυφή αντεπίθεση όμως, που έγινε στα μέσα του Σεπτεμβρίου, προδόθηκε και από τους εξακόσιους Έλληνες λίγοι γλύτωσαν το θάνατο ή την αιχμαλωσία. Στο μεταξύ αποχώρησαν τα ψαριανά καράβια, γιατί τα πληρώματά τους έπαψαν να πληρώνονται. Ο Τούρκος στρατηγός Εμπού Λουμπούτ ανέλαβε την αρχηγία δεκατεσσάρων χιλιάδων στρατιωτών και βάδισε εναντίον της Κασσάνδρας. Η πρώτη επίθεση αποκρούστηκε από τους χίλιους πεντακόσιους επαναστάτες που είχαν απομείνει, η δεύτερη όμως, με χρήση κανονιών, ήταν αποφασιστική. Τα τρία τέταρτα των Ελλήνων επαναστατών έπεσαν στη μάχη. Οι Τούρκοι στράφηκαν με μανία κατά του άμαχου πληθυσμού της χερσονήσου. Μόνο διακόσιες οικογένειες μπόρεσαν να ξεφύγουν με πλοία στις Σποράδες.

Театр военных действий переместился в Кассандру р-на Халкидики, где Паппас организовал сопротивление в проливе Потидея. Туда подоспело подкрепление из Пиерии под командованием капитана Диамантиса, а также из Фессалии во главе с Митро Лиакосом. Одновременно были доставлены боеприпасы на 11 судах, прибывших с о-ва Псара и 2 судах из Лимнии. Таким образом, греки Македонии оказались в состоянии отразить сопротивление и провести успешную контратаку, которая унесла жизни 300 противников. Однако второе тайное нападение в середине сентября в результате предательства потерпело поражение, и из шестисот греков лишь немногим удалось избежать смерти или плена. Тем временем суда псариотов покинули место сражений из-за прекращения финансирования военных расходов. Турецкий генерал Эбу Лубут взял на себя командование 14-тысячной армией и выступил против Кассандры. Первая атака была успешно отражена оставшимися полутора тысячами греков, второе же нападение, с использованием тяжелой артиллерии, оказалось для греков роковым. ¾ греческих борцов за независимость погибли в бою. Турки с яростью

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
127566 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

KENTPO EΛΛHNIKOY ΠOΛITIΣMOY
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

набросились на мирное население полуострова. Только 200 семей смогли бежать на кораблях на Спорадские острова.

Ο ίδιος ο Εμμανουήλ Παπάς διέφυγε στο Άγιο Όρος, όπου πίστευε ότι θα μπορούσε να συνεχίσει την επανάσταση. Οι Αγιορείτες μοναχοί όμως, πιεσμένοι από την παρουσία του τουρκικού στρατού, είχαν αλλάξει πλέον στάση. Ο Εμμανουήλ Παπάς μόλις που μπόρεσε να ξεφύγει την αιχμαλωσία και να επιβιβαστεί σε μια βάρκα με προορισμό την Ύδρα. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού όμως, πέθανε από καρδιακή προσβολή. Υπήρξε μια από τις πιο αγνές μορφές της επανάστασης. Διέθεσε όλη την περιουσία του γι' αυτήν και κατόρθωσε να κρατήσει για ένα εξάμηνο την επαναστατική φλόγα ζωντανή στη Χαλκιδική.

Сам Эммануил Паппас отправился на Святую Гору Афон, где, как он считал, смог бы продолжить освободительную борьбу. Афонские монахи, однако, запуганные и упавшие духом из-за присутствия турецкой армии, изменили свою позицию. (ПРИМЕЧАНИЕ: Монахи были терроризированы и приступили к переговорам с турецким командующим Абдул Абуд-пашой, который потребовал не только признания повиновения, но и выдачу Паппаса. Совет игуменов 19 монастырей послал в Эсфигмен письмо с требованием арестовать Паппаса и выдать его туркам, что, согласно греческому историку Коккиносу, являлось «позором, который не смоят все освященные воды Святой Горы»). Преследуемый турками Эммануил Паппас едва избежал плена, успев подняться на борт судна, которое направлялось на о-в Идра. Однако по дороге он скончался от сердечного приступа. Паппас был одной из наиболее героических фигур революции. Он отдал все свое состояние делу национально-освободительной борьбы за независимость и в течение 6 месяцев поддерживал огонь революции в Халкидиках.

*Παмятник Εμμανουίλ Παπάς, γ. Σέρρες
Ανδριάντας του Εμμανουήλ Παπά, Σέρρες*

*Παмятник Νικόλαου Κασομούλις, γ. Σαλονίκι
Ανδριάντας του Νικόλαου Κασομούλη, Θεσσαλονίκη*

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
127566 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

Η επανάσταση όμως στη Μακεδονία δεν έληξε. Ήδη από τις αρχές του Σεπτεμβρίου του χίλια οκτακόσια είκοσι ένα, (1821) δύο εξέχοντες Έλληνες ηγέτες, ο Δημήτριος Υψηλάντης και ο Μακεδόνας Νικόλαος Κασομούλης είχαν καταστρώσει σχέδιο για επανάσταση στον Όλυμπο, όπου υπήρχε ισχυρή παράδοση κλεφτών και αρματολών. Ο Κασομούλης ήταν Κοζανίτης στην καταγωγή, και στη συνέχεια προσέφερε τις υπηρεσίες του σε όλα τα μέτωπα του αγώνα, όπως έκαναν και πολλοί άλλοι Μακεδόνες πολεμιστές. Ήταν παρών και στην πολιορκία του Μεσολογγίου και το έργο του, «Στρατιωτικά Ενθυμήματα» αποτελεί πολύτιμη πηγή για την ιστορία της επανάστασης. Τη νύχτα της ογδόης Μαρτίου χίλια οκτακόσια είκοσι δύο (1822) έγινε η πρώτη επιχείρηση των επαναστατών κατά του οχυρού του Κολυνδρού στην Πιερία με αρχηγούς τους Κασομούλη και Διαμαντή. Οι επαναστάτες ενισχύθηκαν με σώμα τριακοσίων ανδρών, φιλελλήνων Γερμανών και Πολωνών και νησιωτών. Παρόλα αυτά, οι υπέρτερες δυνάμεις των Τούρκων, στις συγκρούσεις που ακολούθησαν, επιβλήθηκαν σταδιακά, εξαναγκάζοντας τους επαναστάτες να αποχωρήσουν από την περιοχή των Πιερίων και του Ολύμπου.

На этом, однако, не закончилась освободительная борьба в Македонии. Уже с начала сентября 1821 два выдающихся греческих вождя, Димитриос Ипсилантис и македонец Николаос Касомулис, разработали план восстания на Олимпе, где была сильна традиция клефтов и арματοлов. Касомулис, по происхождению из Козани, отличился мужеством на всех фронтах освободительной борьбы, как, впрочем, и многие другие македонские борцы. Он присутствовал и во время осады Месолонги, и его «Военные мемуары» стали ценным источником сведений в истории греческой революции. В ночь на 8 марта 1822 г. состоялось первое вооруженное нападение повстанцев на крепость г.Коллиндрос в Пиерии под предводительством Касомулиса и Диамантиса. К повстанцам примкнул армейский корпус, состоящий из 300 человек, немецких и польских филэллинов и жителей острова. Несмотря на это, превосходящие силы противника получили преимущество в последующих битвах, вынудив греков отступить из областей Пиерии и Олимпа.

Ενώ όμως έσβηνε η επανάσταση στον Όλυμπο ξεκινούσε στη Νάουσα. Στη Νάουσα και στη Βέροια, το χίλια εφτακόσια πέντε (1705) είχε σημειωθεί εξέγερση από τον αρματολό Ζήση Καραδήμο. Έτσι και τώρα, στις δεκαεννιά Φεβρουαρίου χίλια οχτακόσια είκοσι δύο (1822) ο πρόκριτος της πόλης Ζαφειράκης Λογοθέτης κήρυξε την επανάσταση στο μητροπολιτικό ναό του Αγίου Δημητρίου, μαζί με τους οπλαρχηγούς της Βέροιας Καρατάσο και Αγγελή Γάτσο και άλλους οπλαρχηγούς από τα Βοδενά, την Καστοριά και τα Σιάτιστα. Οι Μακεδόνες επαναστάτες αμέσως κίνησαν να καταλάβουν την πόλη της Βέροιας, καθηλώνοντας τους Τούρκους πίσω από τα τείχη της. Ίσως να πετύχαιναν το στόχο τους, αν η κίνησή τους δεν είχε προδοθεί. Ισχυρές τουρκικές δυνάμεις ήρθαν από τη Θεσσαλονίκη και οι Έλληνες επαναστάτες αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν στη Νάουσα.

Угасающее на Олимпе освободительное движение возродилось в Наусе. В Наусе и Вери, как известно, еще в 1705 встал под знамя восстания арматол Зисис Карадимос. Так и теперь, 19/02/1822, старейшина города Зафиракис Логотетис объявил начало восстания в Митрополитском храме Святого Димитрия вместе с военачальниками Вери Каратасосом и Ангелисом Гацосом и другими руководителями повстанческих отрядов из Водена (примечание: в наст. вр. Эдесса), Кастории и Сиатиста. Македонские повстанцы без промедления захватили Верию, остановив турок за городскими стенами, и, возможно, добились бы цели, если бы не были преданы. Сильные турецкие войска вошли в Салоники, и греки вынуждены были отступить в Наусу.

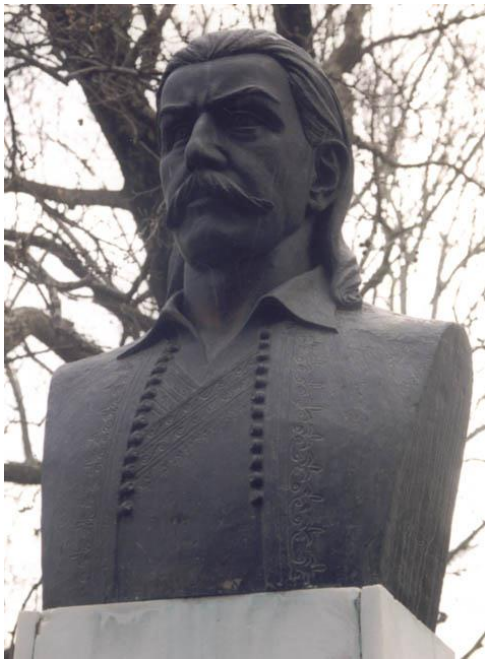
ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
127566 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж

Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

KENTRO ELLHNIKOY POLITISMOY
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia

Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

*Памятник Зафиракису Логотетису, г. Науса
Μνημείο του Ζαφειράκη Λογοθέτη, Νάουσα*

*Αναστάσιος Καρατάσος
Αγαλμα του Αναστάσιου Καρατάσου*

Εναντίον της πόλης κινήθηκε ο Εμπού Λουμπούτ, με περίπου δώδεκα χιλιάδες στρατό, ενώ οι υπερασπιστές της πόλης ήταν τέσσερις με πέντε χιλιάδες. Ο Λουμπούτ έστειλε αντιπροσώπους και ζήτησε από τους επαναστάτες να καταθέσουν τα όπλα, αλλιώς θα είχαν δυσάρεστο τέλος. Το «όχι» της απάντησης των ηρωικών κατοίκων έδωσε το σύνθημα για να αρχίσει η μάχη, στις έξι Απριλίου. Για έξι μέρες οι Τούρκοι έκαναν αποτυχημένες εφόδους, αφήνοντας πίσω κάθε φορά πολλούς νεκρούς.

Против города выступил Эбу Лубут, возглавляющий почти 12-тысячную армию, тогда как защитников города было лишь от 4 до 5 тысяч. Лубут послал к революционерам своих представителей, с угрозой потребовав сдать оружие. «Нет», сказанное героическими жителями Наусы в ответ на требование захватчиков, послужило лозунгом битвы, последующей 6 апреля. В течение 6 дней турки совершали безуспешные атаки, каждый раз оставляя за собой множество погибших.

Τη νύχτα της δωδέκατης Απριλίου, μετά από σφοδρό κανονιοβολισμό, κατόρθωσαν να μπουν μέσα στην πόλη. Ακολούθησαν σκληρές οδομαχίες και απεγνωσμένη αντίσταση των Ναουσαίων, πολλοί από τους οποίους έπεσαν ηρωικά, ανάμεσά τους και οι πρόκριτοι Ζαφειράκης και Κώστας Κασομούλης, ο πατέρας του γνωστού επαναστάτη. Κάποιοι άλλοι οπλαρχηγοί διέφυγαν στο Βέρμιο και από κει συνέχισαν να παρενοχλούν τους Τούρκους κατά τη διάρκεια της επανάστασης. Στην πόλη μέσα όμως, οι σφαγές, οι βιασμοί, τα βασανιστήρια των Τούρκων ξεπέρασαν κάθε αγριότητα. Για να αποφύγουν την ατίμωση, δεκατρείς νέες κοπέλες έπεσαν στον καταρράκτη της Αράπιτσας, εκεί όπου σήμερα υπάρχει μνημείο προς τιμήν τους. Οι νεκροί έφτασαν τις δύο χιλιάδες και πολλές γυναίκες και παιδιά, για άλλη μια φορά, πουλήθηκαν στα σκλαβοπάζαρα της οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Ночью 12 апреля после мощного артобстрела туркам удалось ворваться в город. Последовали ожесточенные уличные бои и отчаянное сопротивление наусцев, многие из

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
127566 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

KENTRO EΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

которых пали смертью храбрых, среди них были старейшины Зафиракис и Костас Касомулис, отец известного борца за независимость. Некоторые военачальники уехали в Вермио и оттуда продолжали свою деятельность. А в городе шла неслыханная по своей жестокости кровавая резня, продолжались насилия и пытки. Чтобы спастись от бесчестия, 13 молодых девушек бросились в водопад реки Арапица, где сегодня установлен памятник в их честь. Количество погибших достигло 2 тысяч, многие женщины и дети были проданы на рынках рабов Османской империи.

Παмятник Αραπιцы, γ. Ναυσα
Μνημείο της Αραπίτσας, Νάουσα

Βοδοпад Αραпица
Καταρράχτης της Αραπίτσας

Με την ηρωική και ένδοξη Νάουσα γράφτηκε ο επίλογος της επανάστασης στη Μακεδονία. Υπολογίζεται πως μετά την άλωση της Νάουσας καταστράφηκαν από τους Τούρκους και άλλα πενήντα χωριά της δυτικής Μακεδονίας και πλήθος Ελλήνων σκοτώθηκαν. Γενικότερα, η επανάσταση στη Μακεδονία συντέλεσε στην απώλεια χρόνου και δυνάμεων για τους Τούρκους, προς όφελος του Αγώνα στη νότια Ελλάδα. Οι Μακεδόνες θα έπρεπε να περιμένουν άλλα 90 χρόνια περίπου για την απελευθέρωση και την ένωση τους με τη μητέρα Ελλάδα.

Героическая и славная Науса вписала заключительную страницу в историю восстания в Македонии. Согласно данным, после падения Наусы турками были разрушены еще 50 деревень в Западной Македонии и истреблено множество греков. Еще долгих 90 лет Македонии предстоит ждать своего освобождения и воссоединения с Матерью-Элладой.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ – ВОССТАНИЕ НА КРИТЕ

Στην Κρήτη η επανάσταση ήταν δύσκολο να ευοδωθεί. Στο νησί το χίλια οχτακόσια είκοσι ένα (1821) υπήρχαν εκατόν είκοσι χιλιάδες Τούρκοι και εξισλαμισμένοι Κρητικοί και εκατόν σαράντα χιλιάδες Έλληνες. Υπήρχαν σημαντικές στρατιωτικές δυνάμεις, τρία πασαλίκια και επιπλέον η Αίγυπτος μπορούσε ανά πάσα στιγμή να στείλει ενισχύσεις. Η Φιλική Εταιρεία δεν είχε κατορθώσει να διεισδύσει στο νησί. Παρόλα αυτά, μόλις οι Κρητικοί πληροφορήθηκαν την εξέγερση στην Ελλάδα αποφάσισαν να επαναστατήσουν κι αυτοί, κυρίως οι Σφακιανοί και οι Ριζήτες, που ήταν πάντα ένοπλοι και μάχιμοι. Άλλωστε οι Σφακιανοί υπό τον ήρωα Δασκαλογιάννη είχαν επαναστατήσει και το χίλια εφτακόσια εβδομήντα (1770) στη διάρκεια των Ορλωφικών, έμειναν όμως αβοήθητοι και τελικά υπέκυψαν. Οι επαναστάτες τώρα συγκρότησαν και επιτροπή, με μέλη αντιπροσώπους απ' όλη την Κρήτη, που την ονόμασαν «Καγκελαρία».

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
127566 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

На Крите сложились неблагоприятные условия для победы восстания. В 1921 на острове проживало 120 тыс. турок и принявших мусульманство критян и всего 140 тыс. греков. Там были сосредоточены крупные турецкие вооруженные силы, 3 пашалыка, и кроме того, в любой момент могло быть переброшено подкрепление из Египта. Этеристам не удалось проникнуть на Крит. Несмотря на все это, критяне, как только узнали о восстании в Греции, тоже решили начать освободительную борьбу, особенно жители Сфакии и Ризи, хорошо вооруженные и отличающиеся большой боеспособностью. Следует отметить, что в 1770 сфакийцы во главе с Даскалояннисом восстали против турецкого владычества во время антиосманской экспедиции под командованием Орлова, но так и не дождались помощи, и восстание потерпело поражение. Теперь же греки создали повстанческий координационный комитет под названием «Кангелариа» («Канцлерство»), членами которого были представители всех областей Крита.

Στο μεταξύ στα Χανιά η ατμόσφαιρα ήταν ηλεκτρισμένη. Οι Γενίτσαροι, μαθαίνοντας για την επανάσταση στην Ελλάδα, προέβησαν σε σφαγές του ελληνικού στοιχείου. Στο Θέρισο ένοπλοι Κρητικοί επιτέθηκαν τότε εναντίον των αγάδων της περιοχής, διαβόητων για τη σκληρότητά τους και τους σκότωσαν. Νίκησαν μάλιστα και τους γενίτσαρους που ήλθαν από τα Χανιά στη μάχη του Λούλου. Κάπως έτσι ξεκίνησε η επανάσταση στην Κρήτη, στις αρχές Ιουνίου του χίλια οχτακόσια είκοσι ένα. Τα αντίποινα των Τούρκων υπήρξαν άμεσα: χίλιοι οχτακόσιοι περίπου άμαχοι Έλληνες του Ρεθύμνου, των Χανίων, του Ηρακλείου και της Σητείας σφάχτηκαν δίχως έλεος τις επόμενες μέρες.

Тем временем в Ханье атмосфера была накалена до предела. Янычары, имеющие опыт борьбы с повстанцами, узнав о революции на Крите, приступили к массовому истреблению греков. В ответ на их действия вооруженные критяне из деревни Терисо совершили нападение на турецких помещиков, известных своей жестокостью, и убили их. В битве при Лулосе грекам также удалось разгромить отряд янычар, присланных из Ханьи. Таким образом началась революция на Крите в начале июня 1921 г. Османы ответили жесткими репрессиями: около 1800 греков, составляющих мирное население Ретимно, Хании, Ираклиона и Ситии, были безжалостно убиты в последующие дни.

Στο μεταξύ η επανάσταση μέχρι τα τέλη Ιουλίου είχε γενικευτεί με σφοδρές συγκρούσεις μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων. Στις συγκρούσεις αυτές, οι Κρητικοί επαναστάτες, καθοδηγούμενοι από τους Σφακιανούς οπλαρχηγούς και κυρίως από τους Δεληγιαννάκη, Δασκαλάκη, Μανουσέλη και άλλους, σημείωσαν σημαντικές νίκες, αποκομίζοντας πλούσια λάφυρα σε πολεμοφόδια, που τόσο τα είχαν ανάγκη. Σιγά –σιγά οι Τούρκοι κλείστηκαν μέσα στα μεγάλα κάστρα του νησιού, από τα οποία επιχειρούσαν μεμονωμένες στρατιωτικές εξορμήσεις για να κάμψουν τους επαναστάτες, δίχως όμως αποτέλεσμα. Όταν όμως τον Αύγουστο αποφάσισαν να ενώσουν τις δυνάμεις τους, συγκεντρώνοντας συνολικά οχτώ χιλιάδες στρατό, ιππείς και πυροβόλα, η εξέλιξη ήταν τραγική. Παρά την απεγνωσμένη αντίσταση των κατοίκων, οι Τούρκοι κατόρθωσαν να εισβάλλουν στην περιοχή των Σφακίων και να καταλάβουν την εστία της επανάστασης, σφάζοντας τους άμαχους και καίγοντας τα χωριά. Όσοι μπόρεσαν, επιβίβαστηκαν σε πλοία και διέφυγαν. Ο Σερίφ Πασάς του Ηρακλείου έστειλε μήνυμα στην Πύλη ότι η επανάσταση είχε σβήσει.

Между тем до конца июля пламя революции распространилось по всему Криту в результате жестоких вооруженных столкновений между греками и турками. В этих боях критские повстанцы, выступавшие под командованием сфакийских военачальников, особенно Делияннакиса, Даскалакиса, Мануселиса и др., одержали значительные победы, захватив в качестве трофеев много боеприпасов, в которых испытывали острую потребность. Постепенно турки, обороняясь, заперлись в больших замках острова, откуда время от времени совершали отдельные вылазки, тщетно пытаясь сломить дух повстанцев. Однако

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
127566 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

KENTPO EΛΛHNIKOY ΠOΛITIΣMOY
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

турки решили объединить свои силы, сосредоточив вместе восьмидесяти тысячную армию, конницу и артиллерию, что привело к трагическому исходу. Несмотря на отчаянное сопротивление местных жителей, туркам удалось вторгнуться в область Сфакии и захватить очаг восстания, истребляя мирное население и сжигая деревни. Все, у кого была возможность, спасались, уплывая на судах. Шериф-паша из Ираклиона послал весть в Порту, что восстание подавлено.

Ωστόσο η στρατιωτικές δυνάμεις των επαναστατών είχαν διαφύγει και ήταν άθικτες. Επιπλέον οι Τούρκοι αποσύρθηκαν στα κάστρα τους χωρίς να βάλουν φρουρές στην κατακτημένη περιοχή. Έτσι οι επαναστάτες επανήλθαν και μαζί τους ενώθηκαν Κρητικοί από άλλα μέρη της Ελλάδας, που ήρθαν με πλοία από την Κύπρο, τη Μυτιλήνη και την Κεφαλονιά. Παράλληλα η κεντρική διοίκηση της επαναστατημένης Ελλάδας υπό τον Αλέξανδρο Υψηλάντη έστειλε κι αυτή μια μικρή βοήθεια σε πολεμοφόδια και το Μιχάλη Αφεντούλη για να αναλάβει την αρχηγία των επιχειρήσεων. Και πάλι οι επαναστάτες άρχισαν να χτυπούν τους Τούρκους, σφίγγοντας τον κλοιό γύρω από τα κάστρα. Ωστόσο οι αστοχίες του Αφεντούλη και η διάσπαση των δυνάμεων δεν επέτρεπαν να προκύψει κάτι καλύτερο ως αποτέλεσμα. Ο Γάλλος φιλέλληνας Βαλέστ επιχείρησε την κατάκτηση του Ρεθύμνου, όμως το σχέδιο δεν εφαρμόστηκε όπως έπρεπε από τους Κρητικούς και ο Βαλέστ σκοτώθηκε.

Вместе с тем военные силы греков оставались неистраченными. К тому же потерявшие бдительность турки укрылись в крепостях, не обеспечив охрану населенной территории. Итак, повстанцы вернулись, и к ним присоединились проживающие в других областях Греции критяне, приплывшие с Кипра, из Митилини и из Кефалоньи. Одновременно координационный комитет восставшей Греции под руководством Александра Ипсиланти также оказал помощь в военном снаряжении и направил на Крит Михалиса Афендулиса, чтобы тот возглавил командование операцией. Греки опять перешли в наступление, сжимая кольцо вокруг крепостей. Тем не менее, ошибки Афендулиса и раскол сил не позволили достичь более существенных результатов. Французский филэллин Валест предпринял попытку захватить Ретимно, однако его план не был осуществлен должным образом, и Валест погиб.

Κι ενώ από τα μέσα Μαΐου του χίλια οχτακόσια είκοσι δύο (1822) οι Τούρκοι για άλλη μια φορά ήταν κλεισμένοι στα κάστρα τους η άφιξη του αιγυπτιακού στόλου στη Σούδα με αρχηγό τον Χασάν Πασά και δύναμη δέκα χιλιάδων ανδρών, κυρίως Αλβανών μισθοφόρων, άλλαξε τα πράγματα. Δυστυχώς με εξαίρεση κάποια πλοία από την Κάσο, από την αρχή της επανάστασης στην Κρήτη καμιά άλλη ελληνική ναυτική δύναμη δεν ήρθε να συνδράμει. Οι επαναστάτες παρόλα αυτά κινήθηκαν και πάλι επιθετικά και πέτυχαν σημαντικές νίκες στο Τυμπάκι της Γορτυνίας και στον Κρουσώνα στις αρχές Ιουλίου. Παράλληλα επαναστάτησε και η ανατολική Κρήτη. Στις εκκλήσεις του Χασάν Πασά για υποταγή οι Έλληνες απαντούσαν «ή να πεθάνουμε όλοι μαζί, ή να απαλλαχτούμε από τη φοβερή τυραννία». Ο Χασάν Πασάς επιχείρησε να καταστείλει την επανάσταση στη δυτική Κρήτη, όμως η γενναία αντίσταση των Κρητικών τον ανάγκασε να υποχωρήσει άπρακτος, αφήνοντας πίσω πολλούς νεκρούς.

Несмотря на то, что с середины мая 1822 турки снова прятались в укреплениях, прибытие в Суду египетского флота, возглавляемого Хасаном Пашой и располагающего численностью 10000 человек, изменило ход событий. К несчастью, с самого начала революции ни одно греческое военное судно, за исключением нескольких судов из Касо, не приняло участие в военных операциях. Несмотря на это повстанцы снова проявили активность, перешли в наступление и одержали существенные победы в Тимпаки области

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
127566 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

KENTPO EΛΛHNIKOY ΠOΛITIΣMOY
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

Гортинии и в Крусонасе в начале июля. В это же время вспыхнуло восстание и на востоке Крита. В ответ на требование Хасана Паши подчиниться греки отвечали: «Или умрем все вместе, или избавимся от ненавистной тирании». Хасану Паше удалось приостановить национально-освободительное движение в западной части Крита, но мужественное сопротивление критян вынудило его отступить ни с чем, оставив за собой множество убитых.

Ωστόσο στο εσωτερικό της διοίκησης των επαναστατών σημειώθηκε κρίση και απομακρύνθηκε ο Αφεντούλης, ο οποίος σχεδίαζε να τους προδώσει. Επιπλέον Ο Χασάν Πασάς πέτυχε να καταστείλει την επανάσταση στην ανατολική Κρήτη και να καταστρέψει πολλά χωριά στην κεντρική, με πολλές απώλειες στον άμαχο ελληνικό πληθυσμό. Ο ερχομός του γενναίου Υδραίου αγωνιστή Μανόλη Τομπάζη από την Ελλάδα στις είκοσι τρεις Απριλίου χίλια οχτακόσια είκοσι τρία (1823) λίγα πράγματα άλλαξε τελικά.

Вместе с тем назрел конфликт внутри самого повстанческого комитета, который покинул предавший своих соратников Афентулис. К тому же Хасан Паша добился подавления восстания на востоке и разрушил множество деревень в центральной части Крита, где мирное греческое население понесло значительные потери. Приезд отважного борца Манолиса Томбазиса с Гидры 23 апреля 1823г. в конечном счете мало что изменил.

Λίγο αργότερα Ο Χουσεΐν Μπέης της Αιγύπτου αποβιβάστηκε στην Κρήτη με πέντε χιλιάδες στρατό και άρχισε να χτυπά τους επαναστάτες της δυτικής Κρήτης. Η επανάσταση ήταν σε κάμψη και βοήθεια από την κεντρική ελληνική επαναστατική κυβέρνηση δεν ερχόταν. Ο Χουσεΐν, συγκεντρώνοντας τελικά δύναμη περίπου είκοσι χιλιάδων αντρών, διέλυσε όλα τα κέντρα των επαναστατών, καταπνίγοντας στο αίμα την επανάσταση απ' άκρη σ' άκρη, καίγοντας με εμπρηστικές ύλες ακόμη και γυναικόπαιδα που είχαν καταφύγει σε σπηλιές. Όταν τελικά στα τέλη Μαρτίου χίλια οχτακόσια είκοσι τέσσερα (1824) κατέφτασε μοίρα του ελληνικού στόλου ήταν πια αργά. Το μόνο που κατάφεραν τα πλοία ήταν αν φυγαδεύσουν περίπου δέκα χιλιάδες άμαχους Κρητικούς στην ελεύθερη Ελλάδα. Ο Τομπάζης αναχώρησε κι αυτός, σηματοδοτώντας το τέλος της επανάστασης. Πολλοί ένοπλοι βρήκαν ηρωικό θάνατο πολεμώντας μέχρι το τέλος.

Вскоре после этого направленный из Египта Хусейн Бей высадился на Крите с 5-тысячным войском и напал на защитников западного Крита. В ходе восстания наметился перелом, а помощь из центральной Греции так и не поступала. Хусейн, собрав 20-тысячное войско, разбил центральные ряды повстанцев и утопил в крови восстание от края до края, сжигая даже женщин и детей, укрывавшихся в пещерах. Когда, наконец, в конце марта 1824 прибыла греческая эскадра, было уже поздно. Единственное, что удалось сделать – это вывезти около 10.000 мирных жителей Крита в свободную Грецию. Томбазис также покинул Крит, и это фактически означало конец восстания. Многие греки пали смертью героев, сражаясь до последнего.

Χρειάστηκε να περάσει ένας χρόνος για να εκδηλωθεί μια νέα πολεμική ενέργεια στην Κρήτη, όταν τρία ελληνικά καράβια, τον Αύγουστο του χίλια οκτακόσια είκοσι πέντε, (1825) προερχόμενα από την Πελοπόννησο, κατέλαβαν το οχυρό της Γραμβούσας στη νοτιοδυτική Κρήτη, πάνω στο ομώνυμο νησί. Από κει διενεργούσαν πειρατικές επιδρομές κατά των τουρκικών πλοίων.

Прошел год, прежде чем появилась новая военная сила на Крите, когда 3 греческих судна с Пелопонесса, в августе 1825г., овладели укреплением Грамвуса на одноименном острове, расположенном к юго-западу от Крита. Оттуда они совершали пиратские нападения на турецкие суда.

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
127566 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

KENTRO ELLHNIKOY POLITISMOY
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

Μόλις στις αρχές του χίλια οκτακόσια είκοσι επτά (1827) έγινε και πάλι μια σοβαρή προσπάθεια να αναζωπυρωθεί η επανάσταση στην Κρήτη. Εστάλη από την Πελοπόννησο ο Χατζημιχάλης με πεζικό και ιππικό και επαναστάτησαν και πάλι οι Σφακιανοί. Στις επιχειρήσεις που ακολούθησαν, οι Έλληνες κατέλαβαν το οχυρό Φραγκοκάστελλο, στη συνέχεια όμως πολιορκήθηκαν και βρήκε ηρωικό θάνατο ο Χατζημιχάλης. Με τους πολιορκημένους του Φραγκοκάστελλου σχετίζονται και οι Δροσουλίτες της κρητικής παράδοσης. Οι Σφακιανοί εκδικήθηκαν την ήττα στο Φραγκοκάστελλο και προξένησαν μεγάλες απώλειες στους Τούρκους.

В самом начале 1827 г. была предпринята новая серьезная попытка разжечь освободительную борьбу. С Пелопонесса был направлен на Крит Хатзимихалис с отрядом пехотинцев и кавалеристов, и сфакиоты вновь подняли восстание. В ходе последующих операций греки захватили крепость Франкокастелло, но в дальнейшем были окружены турками, и Хатзимихалис героически погиб в бою. С осадой Франкокастелло связана критская легенда о дросулитах*. (*ПРИМЕЧАНИЕ: Название «дросулиты» происходит от греческого «δρoσιά» - «φρoса». В жаркие дни в конце мая и начале июня в заливе Франгокастелло, как говорят, наблюдается странное явление. Согласно легенде, в ранние часы перед рассветом появляются тени людей, идущих друг за другом из заброшенного монастыря святого Харламбоса в направлении моря (или крепости), где они исчезают. Якобы их видно из долины при спокойном море и высокой влажности воздуха в течение примерно 10 минут. Считается, что дросулиты – это тени солдат Делиянниса, погибшие в битве у Франгокастелло.) Сфакиоты отомстили за поражение у Франкокастелло, нанеся существенный урон силам противника.

*Хатзимихалис Делияннис
Χατζημιχάλης Δελιγιάννης*

*Франгокастелло
Φραγκοκάστελλο*

Για άλλη μια φορά η επανάσταση γενικεύτηκε. Στα μέσα του χίλια οκτακόσια είκοσι οχτώ (1828) αναγνωρίστηκε μάλιστα και από το νέο κυβερνήτη της Ελλάδας, Ιωάννη Καποδίστρια. Οι Κρητικοί οργάνωσαν ένα «Κρητικό Συμβούλιο» και ένα τετραμελές «Στραταρχείο», στο οποίο συμμετείχαν εκπρόσωποι από τις τέσσερις επαρχίες του νησιού. Οι Τούρκοι και πάλι περιορίστηκαν στα κάστρα. Κάποιοι σφαγές Ελλήνων που διέπραξαν οι Τούρκοι στο Ρέθυμνο και αλλού, οδήγησε στο να πάρουν ευνοϊκή θέση υπέρ των Ελλήνων οι αντιπρόσωποι των Μεγάλων Δυνάμεων στον Πόρο. Οι Κρητικοί εξάλλου ξεσηκώθηκαν και στη Σητεία με σκοπό να είναι όλο το νησί στα όπλα, ώστε να διεκδικήσουν την υπαγωγή του στο νεοελληνικό κράτος. Όπως

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
127566 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

σημείωσε ο Άγγλος ιστοριογράφος Πάσλεινς, κατά τα έτη χίλια οχτακόσια είκοσι οχτώ και είκοσι εννιά οι Έλληνες θέριζαν ανενόχλητοι τα γεννήματά τους, κυρίαρχοι όλης της Κρήτης, ενώ οι Τούρκοι, ηττημένοι, ήταν κλεισμένοι μέσα στα τείχη των φρουρίων τους.

И снова восстание захлестнуло Крит. В середине 1828 национально-освободительное движение было признано и новым правительством Греции, возглавляемым Иоанном Каподистрией. Критяне организовали «Критский Совет» и «Совет главнокомандующих» («Совет четырех»), состоящий из представителей 4 епархий острова. Турки вновь сосредоточились в оборонительных укреплениях. Резня, которую учинили османы в Ретимно и других местах, привлекли внимание и вызвали сочувственное отношение к грекам со стороны Великих держав на Поросе. Кроме того, критяне подняли восстание и в Ситии с целью взять под контроль весь остров и отстаивать свое право на присоединение к молодому греческому государству. Как отметил английский историк Паслейнс, в период 1828 – 29 гг. греки беспрепятственно пожинали плоды своих усилий, в то время как побежденные турки были заперты в стенах крепостных сооружений.

Το Πρωτόκολλο όμως της Ανεξαρτησίας, της τρίτης Φεβρουαρίου χίλια οχτακόσια τριάντα (1830) άφησε την Κρήτη έξω από τα όρια του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Όταν το έμαθαν αυτό οι Κρητικοί έσπευσαν να διακηρύξουν ότι θα συνέχιζαν τον αγώνα με τις δικές τους δυνάμεις. Χρειάζονταν όμως έστω το φρούριο της Γραμβούσας για να το κάνουν ορμητήριό τους, φρούριο που είχε παραδοθεί σε Γάλλο πληρεξούσιο του Καποδίστρια. Στις εκκλήσεις των Κρητικών η ελληνική κυβέρνηση, δεσμευμένη από τους όρους των συνθηκών, δεν έστερξε να βοηθήσει. Στο μεταξύ έφτασε και διαταγή του Καποδίστρια για συνθηκολόγηση με τους Τούρκους καθώς και δύναμη ξένων παρατηρητών για την επιβολή της ανακωχής. Λίγο αργότερα ήρθαν και πολεμικά πλοία του σουλτάνου Μωχάμετ Άλυ της Αιγύπτου. Οι ηρωικοί επαναστάτες έστειλαν για τελευταία φορά επιστολή προς την ελληνική κυβέρνηση και τους ναυάρχους και πληρεξούσιους των Μεγάλων Δυνάμεων με τίτλο «Διαμαρτυρία των Κρητών». Σ' αυτήν την επιστολή αποτυπώνεται όλος ο πόνος τους για την αδικία που έγινε, αυτοί, νικητές και κυρίαρχοι του νησιού να υποχρεώνονται και πάλι να γίνουν ραγιάδες. Κατηγορούν ευθέως την ελληνική κυβέρνηση για το διαχωρισμό του νησιού τους από το ελληνικό έθνος. Τέλος τονίζουν ότι διαφυλάττουν κάθε δικαίωμα να ανακτήσουν την πατρώα γη, στην οποία οι προπάτορές τους έφεραν τον πολιτισμό, που στη συνέχεια δανείστηκαν και οι υπόλοιποι Έλληνες.

Лондонский протокол о независимости Греции, подписанный 3 февраля 1830, оставил Крит за пределами вновь созданного греческого государства. Узнав об этом, жители Крита незамедлительно объявили о продолжении национально-освободительной борьбы собственными силами. Но для этого им требовались опорные пункты в качестве плацдарма, нужна была, по крайней мере, Грамвуса – крепость, переданная французскому уполномоченному Каподистрии. Греческое правительство, связанное условиями соглашения, не поспешило откликнуться на призывы критян о помощи. Тем временем последовал приказ Каподистрии о заключении мирного договора с Турцией, и была направлена Международная наблюдательная комиссия для восстановления перемирия. Через некоторое время прибыли военные суда султана Мухаммеда Али. Героические повстанцы Крита в последний раз направляют официальное письмо протеста греческому правительству, адмиралам и уполномоченным Великих держав. В этом послании выражается боль народа, на деле победителя и хозяина острова, но в силу допущенной несправедливости вынужденного вновь стать рабом. Жители Крита напрямую обвиняют греческое правительство в отделении их острова от греческой нации, и, наконец, подчеркивают свое право отстаивать и вновь

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
127566 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж

Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru

KENTRO ELLHNIKOY POLITISMOY
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia

Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

обрести свою землю – родину предков и древнейший очаг цивилизации, которая впоследствии распространилась на остальную территорию Греции.

Έτσι τελείωσε η επανάσταση των Κρητικών, που κράτησε δέκα ολόκληρα χρόνια, και άρχισε η αιγυπτιακή κυριαρχία του νησιού. Πολλοί Κρητικοί με σπαραγμό στην καρδιά, μην μπορώντας πάλι να αντέξουν τη σκλαβιά, έφυγαν για την Ελλάδα. Θα χρειαστεί να περάσουν ογδόντα δύο ακόμα χρόνια αγωνίας, αιματηρών επαναστάσεων και ακατάβλητου ηρωισμού για να ενωθεί η λεβεντομένα Κρήτη με την Ελλάδα και να ζήσει ελεύθερη.

Так закончилась национально-освободительная борьба на Крите, продолжавшаяся целых 10 лет, и начался период египетского господства. Многие Критяне, будучи не в силах вынести рабства, болью в сердце покинули Грецию. Потребуется еще долгих 82 года борьбы, кровопролитных восстаний и беспримерной отваги, прежде чем героический Крит объединится с Грецией и получит свободу.

- ΠΗΓΗ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ, ΤΟΜΟΣ ΙΒ, «Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ», ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ, ΑΘΗΝΑ 1975, σελ. 163-167, 188-191, 233-241, 275-279, 293-94, 306, 343-45, 392, 471, 491-495, 511-12, 535, 548-49.
- Επιμέλεια: Κουγιουμτζόγλου Δημήτριος, φιλόλογος –αρχαιολόγος
- Μετάφραση: Ειρήνη Μπελέτσκαγια

ИСТОЧНИК: «История греческого государства», т. ΙΒ «Греческое восстание», изд. Афины, 1975, сс. 163-167, 188-191, 233-241, 275-279, 293-94, 306, 343-45, 392, 471, 491-495, 511-12, 535, 548-49.

- Подбор материала и редакция: Куюмтзоглу Димитриос, филолог-археолог
- Перевод – Ирина Г. Белецкая

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
127566 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru